

VRSTE BESEDIL

PRAKTIČNOSPORAUMEVALNA

- so besedila, ki jih tvorimo (in sprejemamo) v zasebni/privatni družbeni vlogi (tj. kot sorodniki, prijatelji, znanci).
- Z njimi sporočamo vsakdanje teme (stvari), ki jih doživljamo v družini/slужbi ali med znanci/prijatelji in ki so naslovníku vsaj malo znane – zato kdaj kakšen podatek lahko izpustimo ali ga izrazimo na nenavaden/ne povsem jasen način.
- V takih besedilih se močno razodevamo (saj govorimo o stvareh, ki smo jih doživeli mi sami), zato so prevladujoče subjektivna. Hkrati pa vanje vpletamo naslovníka (z njim smo v enakovrednem družbenem razmerju).
- Praktičnosporazumevalna besedila so večinoma dvogovorna, in sicer predvsem govorjena.

URADOVALNA

- so besedila, ki jih tvorimo (in sprejemamo) v uradovalni/poslovni družbeni vlogi (tj. kot stranke v raznih ustanovah, npr. v trgovini, na občini ali banki, pri zdravniku, frizerju, avtomehaniku ipd.).
- Za tako družbeno vlogo so ustrezne le teme, vezane na sporazumevanje med stranko in uradno osebo (npr. med kupcem in prodajalcem, bolnikom in zdravnikom ipd.). Ker so ta besedila namenjena naslovniku, s katerim smo v neenakovrednem družbenem razmerju, se v njih ne razodevamo; torej so prevladujoče objektivna.
- Uradovalna besedila so večinoma dvogovorna; so zapisana ali govorjena.

STROKOVNA

- so besedila, ki jih tvorimo (in sprejemamo) v poklicni/profesionalni družbeni vlogi (tj. kot strokovnjaki danega strokovnega področja).
- Namenjena so ožji (strokovni) javnosti, tj. ljudem z istimi strokovnimi interesi. Zato so teme omejene, vezane na določeno stroko. Sporočevalec jih opisuje, razlaga njihovo povezanost, njihov nastanek in vpliv na druge pojave, povzema svoje ugotovitve in jih utemeljuje; pri tem uporablja strokovne izraze oz. termine ter si pomaga z navajanjem zgledov, opomb in strokovne literature (tj. s podatki o delih drugih strokovnjakov, ki so se ukvarjali z isto/s podobno temo, ali o svojih prejšnjih strokovnih besedilih).
- Sporočevalec se ne razodeva, zato so ta besedila objektivna. Večinoma so enogovorna, in sicer zapisana ali govorjena.

PUBLICISTIČNA

- so besedila, ki jih tvorimo (in sprejemamo) v javni družbeni vlogi (tj. pred interesno zelo heterogenim občinstvom, npr. kot novinarji, poročevalci, komentatorji, pridigarji).
- Ker so ta besedila namenjena široki javnosti, njihovi tvorci (npr. novinarji) obravnavajo zelo splošne teme in jih podajajo na razumljiv način; pogosto poročajo o pomembnih ali zanimivih dogodkih, v katerih niso bili udeleženi, zato se sklicujejo na svoje vire poročanja, ali pa podajajo svoje videnje ozadja teh dogodkov in povezav med njimi, torej jih skušajo razložiti in izražajo mnenje o njih.
- Sporočevalci se v teh besedilih pogosto razodevajo, zato so publicistična besedila večinoma subjektivna.
- Objavljena so v množičnih občilih (v časopisih, po radiu, televiziji, na spletu); torej so zapisana (časopisje, splet), govorjena (radio) ali govorjena in zapisana (TV); navadno so enogovorna, saj se ne pričakuje, da se bo bralec časopisa oz. poslušalec radia oz. gledalec televizije in spleta sporočevalcu odzval.

Vsaka od navedenih vrst besedil glede na družbeno vlogo sporočevalca ima tudi svoje jezikovne značilnosti, npr. značilne besede in besedne zveze ter stavčne vzorce.